

REPUBLIKA HRVATSKA
OSJEČKO-BARANJSKA ŽUPANIJA
SKUPŠTINA

Materijal za sjednicu

INFORMACIJA

**O TRENUTNOM STANJU I
PROBLEMIMA U SEKTORU
MLJEKA NA PODRUČJU
OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE**

Podnositelj

Župan Osječko-baranjske županije

Osijek, veljača 2012.

INFORMACIJA

O TRENUTNOM STANJU I PROBLEMIMA U SEKTORU MLIJEKA NA PODRUČJU OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE

U cilju povećanja govedarske proizvodnje i povećanje proizvodnje mlijeka 2004. godine u Republici Hrvatskoj pokrenut je Operativni plan razvitka govedarske proizvodnje kao integralni projekt.

Programom je predviđeno da se izgradi:

- 1.200 novih mliječnih farmi prosječnog kapaciteta od 40 krava (20 do 100 krava)
- 6.000 postojećih adaptiranih farmi prosječne veličine 15 krava
- 228 novih farmi proizvodnog sustava krava-tele, s prosječno 60 krava.

Za provedbu Programa HBOR je osigurao kreditna sredstva u iznosu od 2.467.594.060,00 kuna. Kreditna sredstva odobravaju se korisniku na razdoblje do 10 godina uz 2 godine počeka i kamatnu stopu od 4%. Jamstvo za povrat kredita HBOR-u osigurava Hrvatska agencija za malo gospodarstvo (HAMAG) u vrijednosti od 50% kreditnog zaduženja, dok drugih 50% jamstava preuzima investitor (poljoprivredno gospodarstvo) pri čemu kao zalog daje izgrađeni ili adaptirani objekt te druge svoje nekretnine po potrebi.

Provedba Programa imala je za cilj govedarskoj proizvodnji osigurati dobre pozicije u pregovorima sa Europskom unijom pri određivanju kvote za mlijeko. Usvojenim Operativnim programom razvitka govedarske proizvodnje planirano je bilo da se tijekom pet godina uspostavi značajan broj suvremenih proizvodnih jedinica osiguranjem povoljnih uvjeta u djelu osiguranja financijskih sredstava odobrenjem povoljnih kredita za izgradnju ili adaptaciju farmi putem Hrvatske banke za obnovu i razvitak (HBOR), te povoljnih uvjeta osiguranja kredita čiji su nositelji HBOR i Hrvatska agencija za malo gospodarstvo (HAMAG).

Uz navedene uvjete planirani rezultati u promatranom razdoblju nisu ostvareni. Od planirane izgradnje 1.200 novih mliječnih farmi, 228 farmi za proizvodnju teladi za tov (sustav krava-tele) te adaptaciju 6.000 postojećih manjih farmi, ukupno su sredstvima HBOR-a izgrađene samo 743 farme, i to: 170 novih farmi, 10 adaptacija postojećih farmi te izgrađene 3 farme u sustavu krava-tele.

Razlozi slabijih rezultata provedbe Programa bili su sljedeći:

1. nedovoljna zainteresiranost proizvođača,
2. izbjegavanje obveze velikog kreditnog zaduženja,
3. raspolaganje s nedovoljnim površinama poljoprivrednog zemljišta,
4. problemi sa pribavljanjem potrebne dokumentacije (strogi prostorni planovi),
5. neposjedovanje građevinskih dozvola kod postojećih farmi,
6. manjak specijaliziranih tvrtki koje se bave izgradnjom farmi,
7. nedovoljne kontrole i analize proizvodnih rezultata na farmama.

Radi što učinkovitijeg iskorištavanja novčanih sredstava za provedbu Programa ista se nisu davala neposredno na raspolaganje korisnicima, veće su bila položena u banci i koristila su se na temelju odobrene kupovine ovjerene od strane ovlaštene stručne službe i priloženih računa.

Tablica: Planirani obujam proizvodnje mlijeka te struktura farmi

Kategorija farme	Broj farmi	Broj krava	Proizvodnja mlijeka (litara)	
			Prosječno po kravi	Ukupno
Male farme (4 Krave)	42.300	169.200	2.500	423.000.000
Adaptiran farme (15 krava)	6.000	90.000	4.500	405.000.000
Specijalizirane farme (40 krava)	1.200	48.000	6.000	288.000.000
Specijalizirane velike farme (600 krava)	20	12.000	7.000	84.000.000
Ukupno	49.520	319.000	3.759	1.200.000.000

Izvor: Hrvatska poljoprivredna agencija,

Obrada podataka: Upravni odjel za poljoprivredu i gospodarstvo Osječko-baranjske županije

Tablica: Broj kreditnih zahtjeva - Operativni program razvitka govedarske proizvodnje u RH

	Zaprimljeni zahtjevi	Odobreni zahtjevi kn	Potpisani Ugovori
Hrvatska ukupno	335	484.161.744,00	231
Osječko-baranjska županija	60 (17,9%)	91.074.450,00 (18,8%)	38 (16,5%)

Izvor: HBOR, Obrada podataka: Upravni odjel za poljoprivredu i gospodarstvo Osječko-baranjske županije

Tablica: Veličina stada mliječnih i kombiniranih pasmina krava u Osječko-baranjskoj županiji

Veličina stada	Broj posjednika	Broj krava
1-5	790	1.960
6-10	264	2.034
11-15	120	1.527
16-20	64	11.34
21-25	44	997
26-30	17	477
31-50	47	1.861
51-100	26	1.793
101-250	22	3.243
251-500	17	5.989
501-1000	5	3.724
>=1001	1	1.143
Ukupno	1.417	25.882

Izvor: Hrvatska poljoprivredna agencija, Godišnje izvješće-2010. godina

Obrada podataka: Upravni odjel za poljoprivredu i gospodarstvo Osječko-baranjske županije

Tablica: Otkup kravljeg mlijeka za razdoblje 2007.-2010. godina

Naziv mljekare	KOLIČINA (kg)				Udio u količini 2010.(%)
	2007.	2008.	2009.	2010.	
DUKAT	283.276.654	263.399.058	272.675.987	247.995.615	39,75
VINDIJA	164.767.316	171.662.035	177.712.995	166.830.431	26,74
MEGGLE HRVATSKA	46.050.521	37.582.888	42.547.528	38.480.958	6,17
BELJE DD TMP	21.820.070	27.013.373	29.719.974	31.431.453	5,04
	515.914.561	499.657.354	522.656.484	484.738.457	

Izvor: Hrvatska poljoprivredna agencija, Godišnje izvješće

Obrada podataka: Upravni odjel za poljoprivredu i gospodarstvo Osječko-baranjske županije

Republika Hrvatska ne proizvodi dovoljno hrane za svoje potrebe, a to je vidljivo i u proizvodnji mlijeka, budući da proizvodimo oko 600 milijuna litara, a potrebe su nam oko 900 milijuna. U proizvodnji mlijeka u zadnjih 6 godina nestalo je više od 70% isporučitelja mlijeka, ista je situacija i na nivou RH i Županije. U RH je 2004. godine bilo 50.777 isporučitelja, a u prosincu 2011. godini 14.204 isporučitelja.

U Osječko-baranjskoj županiji 2004. godine bilo je 2.843 isporučitelja, a u 2010. godini 1.367 isporučitelja. U **prosincu 2011. godini** u RH ukupan broj isporučitelje mlijeka je bio **14.204 isporučitelja**, a na području Osječko-baranjske županije **1.214 isporučitelja**. Navedeni podaci temelje se na podacima Hrvatske poljoprivredne agencije.

Ako pogledamo samo podatke o broju isporučitelja **po mjesecima u 2011. godini** vidljivo je da je mjesečno prosječno nestajalo skori **200 isporučitelja mlijeka**, odnosno:

- siječanj 2011. godine- **16.283** isporučitelja
- veljača 2011. godine- 16.165 isporučitelja
- ožujak 2011. godine- 15.968 isporučitelja
- travanj 2011. godine- 15.722 isporučitelja
- svibanj 2011. godine- 15.616 isporučitelja
- lipanj 2011. godine- 15.481 isporučitelja
- srpanj 2011. godine- 15.279 isporučitelja
- kolovoz 2011. godine- 15.065 isporučitelja
- rujanj 2011. godine- 14.807 isporučitelja
- listopad 2011. godine- 14.494 isporučitelja
- studeni 2011. godine- 14.361 isporučitelja
- prosinac 2011. godine- **14.204** isporučitelja

Ključna obilježja tržišta otkupa sirovog mlijeka te tržišta pet grupa mliječnih proizvoda su da su ona vrlo koncentrirana te da na njima dominiraju dva najjača takmaca – Dukat i Vindija – koji se uglavnom izmjenjuju na vodećim pozicijama na pojedinačnim tržištima, a na nekima njihov zajednički tržišni udjel doseže i do gotovo 80 posto. Dukat ima najveći tržišni udjel na tržištu otkupa kravljeg mlijeka te u tri od pet kategorija mliječnih proizvoda, a kapitalna povezanost s Kim Karlovcem dodatno pojačava njegovu dominaciju na pojedinim tržištima. Vindija je najveći pojedinačni tržišni udjel drži u otkupu kozjeg i ovčjeg mlijeka te u proizvodnji pasteriziranog mlijeka i sterilnih (fermentirajućih) proizvoda".

Na tržištu otkupa kravljeg mlijeka prvih pet poduzetnika drži između 80 i 85 posto ukupnog tržišta, a samo jedan od njih-Belje u 2010. nije zabilježila pad otkupnih količina. Belje je, naime, otkup povećalo za šest posto, dok su ostala četiri takmaca imala pad otkupa između šest i 11 posto. Najveći tržišni udjel na tržištu otkupa kravljeg mlijeka i dalje ima Dukat, između 35 i 40 posto, a zajedno s Kimom, čiji je vlasnik, zbirni im se udjel penje između 40 i 45 posto.

Drugo mjesto na tržištu otkupa kravljeg mlijeka ima Vindija s udjelom između 25 i 30 posto, treći je Meggle Hrvatska s udjelom između pet i deset posto, a slijede Belje i Ledo koji u tom segmentu tržišta drže između pet i deset posto udjela.

Tablica: Pregled otkupljenih količina mlijeka

	Republika Hrvatska	Osječko-baranjska županija	%
2003.	525.028.000	55.325.180	10,5
2004.	532.838.138	57.048.394	10,7
2005.	605.321.043	76.249.040	12,6
2006.	631.619.285	91.892.012	14,6
2007.	653.850.986	102.578.132	15,7
2008.	657.753.856	114.875.213	17,5
2009.	675.246.913	140.770.481	20,8
2010.	623.881.162	135.008.408	21,6
2011.	626.407.108	148.570.208	23,7

Tablica: Otkup kravljeg mlijeka za razdoblje 2007.-2010. godina

Naziv mljekare	KOLIČINA (kg)				Udio u količini 2010.(%)
	2007.	2008.	2009.	2010.	
DUKAT	283.276.654	263.399.058	272.675.987	247.995.615	39,75
VINDIJA	164.767.316	171.662.035	177.712.995	166.830.431	26,74
MEGGLE HRVATSKA	46.050.521	37.582.888	42.547.528	38.480.958	6,17
BELJE DD TMP	21.820.070	27.013.373	29.719.974	31.431.453	5,04
	515.914.561	499.657.354	522.656.484	484.738.457	

Izvor: Hrvatska poljoprivredna agencija, Godišnje izvješće

Obrada podataka: Upravni odjel za poljoprivredu i gospodarstvo Osječko-baranjske županije

Tablica: Pregled otkupljene količine mlijeka prema kvaliteti 2003. - 2010. na području Osječko-baranjske županije po klasama

	Ekstra klasa	I klasa	II klasa	III klasa	Nema klase
2003.	24,87%	16,97%	25,84%	32,21%	0,11%
2004.	43,59%	7,54%	17,22%	27,12	4,54
2005.	66,38%	3,03%	13,32%	15,52%	1,74%
2006.	70,3%	8,5%	10,0%	10,3%	1,0%
2007.	76,36%	5,02%	8,6%	9,05%	1,07%
2008.	87,8%		12,2%		0,00 %
2009.	92,57%		7,43%		0,00%
2010.	94,70%		5,30%		0,00

Izvor: Hrvatska poljoprivredna agencija

Obrada podataka: Upravni odjel za poljoprivredu i gospodarstvo Osječko-baranjske županije

Dogovorom (Promemorija) između otkupljivača i prerađivača mlijeka iz 2009 godine cijene mlijeka utvrđivala se na temelju podataka o prosječnoj cijeni mlijeka u Europskoj uniji tijekom zadnja tri raspoloživa mjeseca izraženo u eurima, te podataka o prosječnom srednjem tečaju eura za iste mjesece (na bazi 4,2% m.m. i 3,4% bjel., EU-25 kasnije EU-27 Bugarska i Rumunija što je dodatno snizilo cijenu mlijeka). Ministarstvo je prema Sporazumu s proizvođačima mlijeka sufinanciralo razliku do 2,40 kuna.

Prosječna cijena mlijeka u EU-27 za prosinac 2011. godine iznosi **2,66 kuna**, a za siječanj 2012. godine oko **2,71 kuna** Dukat kao najveći prerađivač mlijeka je jednostrano raskinuo dogovor i nastoji utvrditi jednostrano cijenu mlijeka, sa svakim proizvođačem pojedinačno. **Dukat** je najavio u dopisu kojega je poslao svojim proizvođačima da od 1. veljače 2012. **ukida zaštitnu cijenu mlijeka** i da će vršiti isplatu prema **tržišnoj cijeni**, a kao razlog su naveli povećanih troškova (30 %) prerade mlijeka .

Prema zadnjim dogovorima u kojima je posredovalo Ministarstvo između proizvođača i otkupljivača u formiranju otkupne cijene mlijeka značajnu ulogu imat će udruge proizvođača mlijeka, kao što je način rada u zemljama EU, a što je za sada proizvođačima RH neprihvatljivo. Osnovi zahtjev proizvođača mlijeka je da se otkupljivači mlijeka pridržavaju Promemorije odnosno da se cijena mlijeka utvrđuje na razini EU-27. Kada je u europskim zemljama cijena mlijeka bila niska i kada je to odgovaralo prerađivačima, strogo su se držali Promemorije koja je potpisana 2009. godine, odnosno da će se cijena mlijeka isplaćivati prema prosjeku EU 25

Odluku o ukidanju zaštite cijene mlijeka su prerađivači donijeli na svoju ruku, bez ikakvih pregovora sa Ministarstvom poljoprivrede i predstavnicima Udruga proizvođača mlijeka.

Kronologija događanja

Proizvođači mlijeka u organizaciji HSUPM-a u prošli utorak, 14. veljače, započeli su prosvjede nezadovoljni otkupnom cijenom koju im je ponudio Dukat od 2,30 kuna, što je za oko 40 lipa manje nego ranije, a traže prosječnu cijenu mlijeka u zemljama EU-a, odnosno zadržavanje promemorije o cijeni mlijeka iz 2009. godine. Donošenje jednostrane odluke prerađivača o smanjenju otkupne cijene mlijeka imalo je za posljedicu blokadu Dukata u zagrebu, Sirele u Bjelovaru od strane proizvođača. Predsjednik HSUPM Igor Rešetar iznio je da proizvođači mlijeka traže povlačenje Dukatove ponuđene otkupne cijene svježeg sirovog mlijeka za veljaču od 2,30 kuna i traže prosječnu otkupnu cijenu mlijeka kao što imaju zemlje EU, odnosno poštivanje promemorije o otkupnoj cijeni.

Dana 15. veljače 2012. godine s tridesetak traktora parkiranih na cesti uz logistički centar Dukata u Đakovu i mljekari iz Đakovštine priključili su se sve glasnijem i raširenijem krugu nezadovoljnika zbog najavljenog sniženja cijene mlijeka. Protive se jednostranoj odluci mljekarske industrije o smanjenju otkupne cijene mlijeka, koja se dosad određivala po prosjeku 27 europskih zemalja. Na sadašnju cijenu od 2,60 kn to smanjenje iznosilo bi 40 lipa, što će, strahuju mljekari, mnoge odvesti u propast jer su troškovi proizvodnje sve veći i veći.

Snižavanje cijene mlijeka posebno bi pogodilo Osječko-baranjsku županiju, odnosno Đakovštinu, gdje je najviše proizvođača mlijeka i dosad je već propalo više od 50 % proizvođača. Mljekari će prosvjedovati dok se ne postigne dogovor o cijeni koja će im jamčiti pozitivno poslovanje, a spremni su i blokirati prerađivače. Budući da dogovor nije postignuti nastavljeni su prosvjedi mljekara.

Dio udruga proizvođača mlijeka u četvrtak, 23. velječa 2012. godine, je kasno navečer potpisao sporazum o utvrđivanju modela izračuna otkupne cijene mlijeka po kojem će cijena biti 2,43 kune po kilogramu, ali Hrvatski savez udruga proizvođača mlijeka (HSUPM) na tu cijenu nije pristao i nastavlja prosvjede, izvijestili su predstavnici Ministarstva poljoprivrede te proizvođača i prerađivača mlijeka nakon višesatnog sastanka Savjeta za mlijeko Novi model izračuna obuhvaća prosjek pet zemalja EU-a (Njemačka, Francuska, Mađarska, Slovenija i Rumunjska), sporazum vrijedi tri mjeseca, a prema sadašnjim izračunima cijena bi u tom razdoblju bila 2,43 kune.

Sporazum su potpisali predstavnici četiri udruge proizvođača mlijeka – udruga proizvođača mlijeka Osječko-baranjske županije, udruga proizvođača mlijeka KIM, udruga Mliko i udruga Hrvatske male mljekare te predstavnici mljekarske industrije. Nisu ga potpisali predstavnici HSUPM-a, koji nastavljaju prosvjed, a ministar je kazao kako je to bilo očekivano. Elvira Sterle iz udruge Mliko kazala je kako ta udruga predstavlja proizvođače 113 milijuna litara mlijeka, odnosno 18 posto ukupne hrvatske proizvodnje.

Mladen Šolčić, kao predstavnik Hrvatskog saveza udruga proizvođača mlijeka istaknuo je da Savez predstavlja i zastupa interese 85 posto hrvatske proizvodnje mlijeka, odnosno ukupno 450 milijuna litara mlijeka. Dodao je da namješteni sporazum ne žele potpisati i da ne odustaju od cijene koju su imali dosada, a to je 2,71 kune za litru mlijeka plus još 42 lipe pomoći države.

Dana 27. veljače 2012. godine održan je sastanak na kojem je ministar poljoprivrede Tihomir Jakovina ponovio je predstavnicima Hrvatskog saveza udruga proizvođača mlijeka (HSUPM) da država više ne može intervenirati s 42 lipe po kilogramu mlijeka koju su dobivali do kraja listopada prošle godine. Ministar im je rekao da se sporazum o otkupnoj cijeni mlijeka od 2,43 kune, koji je u četvrtak kasno navečer s prerađivačima potpisao dio udruga proizvođača mlijeka, ne odnosi na HSUPM koji ga nije potpisao. Prosvjed se nastavlja, traktori ostaju, doznaje se u HSUPM-u koji će dogovoriti daljnje poteze.

Izračuni cijene mlijeka

Prema dostupnim podacima donji podacima isplativosti proizvodnje mlijeka, odnosno rad bez ikakve zarade je 3,5 kn/l, uz cijenu od 3.7 kn/l mogu se pokriti troškovi i imati mala dobit, a realna cijena za male proizvođače, uz stopu amortizacije stada od 10-12% je oko 4 kn/l.

Navedeno se podudara s podacima koje je utvrdila Radna skupina za definiranje troškova i cijene koštanja proizvodnje mlijeka Ministarstva, 8. prosinca 2009. godine. Kalkulacije su rađene prema farmi od 50 muznih krava HF pasmine uz proizvodnju od 6150, 7000 i 8000 kg mlijeka.

Trošak proizvodnje kg/kn uz najnižu proizvodnju je 3,81 kn/kg., a cijena koštanja mlijeka je 3,3 kn/kg. Za srednju isplativu razinu proizvodnja cijena koštanja je 3,69 kg/kn, a cijena koštanja mlijeka kn/kg je 3,24 kune, a za najvišu razinu proizvodnje trošak proizvodnje je 3,31 kg/kn., a cijena koštanja mlijeka je 2.93kn/kg

Prema zadnjem izračunu trošak proizvodnje mlijeka kn/kg je 4,09 .

Godišnje trošak po kravi je:

- za hranidbu 11.260,00 kuna
- veterinarski troškovi i troškovi uzgoja-981,00 kuna
- kamate na kredit 450 kn/krava- 450,00 kuna
- amortizacija objekata i mehanizacije-3.800,00 kuna
- ostali troškovi (fiksni troškovi).8.060,00 kuna

Ukupno troškovi kn/krava je 24.551,00 kuna

Prihodi po kravi:

- prinos litra/krava uz cijenu od 2,52-6.000,00
- prihodi od mlijeka kn/krava-15.120,00 kuna
- izlučene krave-975,00 kuna
- telad kn/krava-520,00 kuna
- poticaji po litri-0,00
- poticaji po kravi-760,00 kuna

Ukupni godišnji prihod po kravi od 17.375,00 kuna

U izračunu za **2012. godinu poticaji nisu uključeni u kalkulaciju** jer poticaji po litri mlijeka i kravi se trebaju koristiti za unapređenje gospodarstva i za dostizanje konkurentnosti, a ne za pokrivanje troškova proizvodnje. Poticaj za zemlju je uključen u izračun cijene stočne hrane. Količina hrane koja je navedena u tablici je i za hranjenje remontne junice.

Temeljem članka 30. točka 24 Statuta Osječko-baranjske županije ("Županijski glasnik" broj 2/95., 2/97., 3/99., 3/01., 8/01., 9/03., 13/05., 2/06., 5/09. i 16/09.) Skupština Osječko-baranjske županije donio je _____ 2012. godine

ZAKLJUČAK

povodom razmatranja Informacije trenutnom stanju i problematici u sektoru mljekarstva na području Osječko-baranjske županije

I.

Skupština prihvaća Informaciju o trenutnom stanju i problematici u sektoru mljekarstva na području Osječko-baranjske županije.

II.

Skupština upozorava na teško stanje u sektoru proizvodnje mlijeka u Osječko-baranjskoj županiji, kao i cijeloj Republici Hrvatskoj, a koje je nastalo zbog jednostrane odluke prerađivača o smanjenju otkupne cijene mlijeka što je dovelo do ugrožavanja stabilnosti cijelog sektora proizvodnje mlijeka.

Skupština ukazuje da ovako stanje ugrožava dostignutu razinu proizvodnje, opstojnost obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava koja se bave proizvodnjom mlijeka, te posljednično snabdjevanje stanovništva ovim proizvodom. U cjelini riječ je o devastaciji i ugrožavanju domaće proizvodnje što će ahtjevati uvoz mlijeka unatoč raspoloživim proizvodnim kapacitetima Republike Hrvatske, te na taj način ojačati ekonomsku ovisnost Republike Hrvatske.

III.

Skupština traži od Vlade Republike Hrvatske da se aktivno uključi u pronalaženje rješenja u prevladavanju novonastale situacije koja prijeti slomom hrvatske proizvodnje mlijeka kao što se u prethodnom razdoblju dogodilo u sektoru svinjogojstva.

Skupština zahtjeva da se u Razdjelu Ministarstva poljoprivrede osiguraju dodatna financijska sredstva za interventan otkup mlijeka, a kako bi se osigurala profitabilnost proizvodnje mlijeka u Republici Hrvatskoj, kao i konkurentnost mljekarske industrije na bliskim tržištima.

IV.

Skupština podržava zahtjeve proizvođača mlijeka da se mlijeko otkupljuje prema cijeni koja je utvrđena promemorijom iz 2009. godine do utvrđivanja novog model otkupa mlijeka prema prosječnoj cijeni mlijeka u EU 27 koji će se primjenjivati do ulaska Republike Hrvatske u Europsku uniju.

V.

Zadužuje se Župan da ovaj Zaključak dostavi Predsjedniku Republike Hrvatske, Predsjedniku Sabora Republike Hrvatske i Predsjedniku Vlade Republike Hrvatske i radi zajedničkog pronalaženja rješenja, a u cilju opstojnosti domaćih proizvođača mlijeka.

VI.

Ovaj Zaključak biti će objavljen u "Županijskom glasniku"

Klasa:

Urbroj:

Predsjednik

mr.sc. Zlatko Maksimović